

7. Пропозиції щодо вдосконалення системи захисту населення від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

На сучасному етапі основною метою державної політики у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій залишається забезпечення гарантованого рівня безпеки особистості, суспільства і держави в межах науково обґрунтованих критеріїв прийнятної ризику.

Формування і реалізація цієї політики має здійснюватися з дотриманням наступних основних принципів:

- захисту від надзвичайних ситуацій підлягає все населення України;
- підготовка і реалізація заходів щодо захисту від надзвичайних ситуацій здійснюється з урахуванням обсягу повноважень центральних і місцевих органів виконавчої влади;
- завдання щодо рятування життя і збереження здоров'я людей є пріоритетними у разі виникнення надзвичайних ситуацій;
- завчасне здійснення основного обсягу заходів, спрямованих на запобігання надзвичайним ситуаціям, а також на максимально можливе зменшення втрат та збитків від них;
- планування і здійснення заходів щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій здійснюється з урахуванням економічних, природних та інших характеристик, особливостей територій і ступеня реальної небезпеки виникнення надзвичайних ситуацій.

Проведена оцінка загального стану техногенної та природної безпеки України в 2004 році, встановлені досягнення та недоліки в цій сфері діяльності дозволяють визначити наступні пріоритетні завдання підвищення рівня природно-техногенної безпеки в 2005 році:

У сфері державного управління:

- об'єктивна оцінка стану природної та техногенної безпеки та визначення конкретних завдань і заходів щодо її підвищення;
- здійснення радикального реформування системи цивільного захисту на основі набутого досвіду та згідно з сучасними умовами;
- забезпечення функціонування єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру і підвищення її ролі у сфері національної безпеки з обов'язковим залученням до сфери діяльності системи органів державного управління, сил і засобів, які тою чи іншою мірою зайняті аварійно-рятувальною справою, а також наглядом, природною та екологічною безпекою;
- забезпечення централізованого та повного виконання програм подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.

У сфері розвитку аварійно-рятувальних формувань:

- створення універсальної рятувальної служби шляхом об'єднання різних аварійно-рятувальних, пошукових та відновлювальних формувань, служб;
- прискорення процесу створення Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, упорядкування діяльності інших служб, зокрема Державної спеціалізованої (воєнізованої) аварійно-рятувальної служби, авіаційного забезпечення пошукових та аварійно-рятувальних робіт, пошуку та рятування на морі та інших водних об'єктах, безпеки туризму в Криму та Карпатах;

- удосконалення діяльності наявних державних аварійно-рятувальних (комунальних) служб, нарощування зусиль з підтримки їх у постійній готовності та продовження їх державної реєстрації;
- забезпечення обов'язкового обслуговування аварійно-рятувальними службами об'єктів підвищеної небезпеки та окремих територій;
- забезпечення належного функціонування підрозділів місцевої пожежної охорони;
- удосконалення підготовки та атестації сил і ліцензування засобів, що беруть участь у ліквідації аварійних ситуацій, в тому числі на потенційно небезпечних об'єктах промисловості;
- здійснення єдиної науково-технічної політики в галузі розробки новітніх зразків техніки й обладнання та оснащення ними аварійно-рятувальних формувань;
- удосконалення механізму відшкодування витрат, понесених аварійно-рятувальними формуваннями, залучених до проведення рятувальних операцій;
- підвищення рівня підготовки підрозділів, сил і засобів, що залучаються до робіт в умовах радіаційного та хімічного зараження території.

У сфері удосконалення практичних заходів захисту населення від надзвичайних ситуацій:

- забезпечення безперервного функціонування та експлуатаційно-технічного обслуговування систем оповіщення усіх рівнів та ритмічного фінансування їх утримання з урахуванням негативного досвіду оповіщення при цунамі в Південно-Східній Азії;
- недопущення скорочення чисельності існуючих захисних споруд, приведення їх наявного фонду у готовність до використання;
- уточнення планів та забезпечення постійної готовності сил і засобів до евакуації населення, яке проживає у зонах можливих аварій і катастроф техногенного та природного характеру, при виникненні безпосередньої загрози життю та заподіянні шкоди здоров'ю людей;
- обладнання (ремонт) систем протипожежного захисту, особливо на об'єктах з масовим перебуванням людей та в будинках підвищеної поверховості;
- підвищення ефективності захисту населення від небезпечних хімічних речовин, уточнення сил і засобів, призначених для виконання робіт у зонах хімічного та радіаційного забруднення;
- максимально можливе запровадження протиепідемічних заходів з метою недопущення виникнення інфекційних захворювань;
- оперативне реагування на медико-санітарні наслідки надзвичайних ситуацій та їх мінімізація, своєчасне надання встановлених обсягів медичної допомоги постраждалому населенню, а також підтримання його санітарно-епідеміологічного благополуччя у зонах надзвичайних ситуацій;
- вжиття заходів щодо запобігання викидам і скидам забруднюючих речовин, особливо у сфері поводження з відходами, пестицидами та агрохімікатами;
- забезпечення обов'язкового навчання керівників усіх рівнів з питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, зниження масштабів їх наслідків;
- розробка та удосконалення нормативних і методичних документів, необхідних для функціонування системи страхування населення від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, у тому числі системи обов'язкового

страхування цивільної відповідальності за заподіяння шкоди при експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки;

- широке висвітлювання проблем природно-техногенної безпеки та захисту населення від надзвичайних ситуацій у засобах масової інформації всіх видів та рівнів та з використанням мережі Інтернет;
- удосконалення підготовки з основ безпеки життєдіяльності (ОБЖ), створення системи дистанційного навчання в галузі цивільного захисту, розробка кваліфікаційних вимог до керівників органів державної влади усіх рівнів, посилення контролю за ходом навчання непрацюючого населення.

У сфері запобігання виникнення надзвичайних ситуацій:

- впровадження дієвих заходів щодо завчасного проведення комплексу організаційних, інженерно-технічних та інших профілактичних робіт для запобігання найбільш вірогідним для регіону (галузі) надзвичайним ситуаціям природного і техногенного характеру в межах виконання цільових державних, регіональних і місцевих програм;
- удосконалення системи спостережень і контролю, насамперед із сейсмологічних, гідрогеологічних, гідрометеорологічних, технологічних та епідеміологічних питань, організація взаємодії і сталого зв'язку між суб'єктами державного моніторингу та органами управління цивільного захисту з питань оперативного надання інформації щодо провісників надзвичайних ситуацій та у разі їх виникнення;
- розвиток системи моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій, взаємодії систем спостереження і контролю за станом потенційно небезпечних об'єктів;
- удосконалення роботи з профілактики невинного травматизму;
- оснащення державної гідрометеорологічної мережі спостережень спеціальним устаткуванням і сучасними засобами передачі інформації і зв'язку;
- розвиток системи моніторингу за транспортуванням небезпечних вантажів залізничним транспортом;
- забезпечення надійного контролю за станом і експлуатацією гідротехнічних споруд, особливо у період проходження паводків;
- створення і ведення зведених реєстрів небезпечних об'єктів, розробка методології оцінки ризику і збитку від НС техногенного характеру;
- вдосконалення інформаційного забезпечення у сфері цивільного захисту шляхом впровадження сучасних технологій;
- підвищення ефективності систем збору, обробки і доведення інформації про надзвичайні ситуації на основі сучасних інформаційних технологій;
- здійснення робіт зі своєчасного декларування безпеки промислових об'єктів і ліцензування діяльності потенційно небезпечних виробничих об'єктів;
- створення, збереження і використання страхового фонду документації на небезпечні об'єкти та системи життєзабезпечення населення;
- забезпечення реального накопичення матеріальних резервів усіх рівнів в обсягах, що забезпечать проведення невідкладних робіт, пов'язаних із ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;
- впровадження практичних заходів щодо сталого функціонування систем життєзабезпечення і безаварійної експлуатації хвостового та шламового господарства;

- посилення пожежного нагляду у лісах і насадженнях, вжиття додаткових заходів щодо недопущення зниження чисельності сил і засобів, призначених для охорони і захисту лісів від пожеж;
- посилення контролю за організацією узгодження містобудівної проектної документації, в тому числі інженерно-технічних заходів цивільної оборони;
- реалізація спеціальних агрохімічних заходів, спрямованих на запобігання наднормативному надходженню радіонуклідів у продукцію сільського господарства;
- навчання керівного складу та працівників органів управління, підготовці сил, засобів і населення до дій в умовах загрози та виникнення можливих надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;
- тісна взаємодія із засобами масової інформації, оперативне та достовірне інформування суспільства про стан захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, а також впровадження заходів для його удосконалення;
- здійснення активної міжнародної діяльності, постійне підвищення міжнародного авторитету країни у сфері цивільної захисту, освоєння закордонного ринку надання платних послуг у галузі рятувальної справи.

Виконання поставлених завдань у сфері підвищення рівня техногенної та природної безпеки значним чином сприятиме забезпеченню конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні, реалізації курсу на сталий розвиток і досягненню на цьому ґрунті основних національних цілей: соціально-економічного і науково-технічного прогресу; підвищення рівня життя народу; збереження і примноження національного капіталу і національних цінностей; захисту національних інтересів держави у всіх сферах і посилення її позицій на міжнародній арені.